

NAFARROAKO BERTSOLARI TXAPELKETA 1992

Antolatzaile: Nafarroako Bertsolarien Lagunak elkarte

Babesle nagusia: Nafarroako Gobernua

Bertso transkribaketa: Manu Gomez

Azala: Koldo Txokarro

Argazkiak: Manu Gomez

Jorraketa: Lorentxo Aburuza

Egilea: Nafarroako Bertsolarien Lagunak

Fotokonposaketa: Fonasa

Inprimatzailea: Line Grafic

D.L.. NA 716 - 1992

AURKIBIDEA

	Orrialdea
SAIOAK	
Aintzin solasa	7
Azalpenak	9
• KANPORAKETAK	
Donazarre	13
Luzaide	29
Sunbilla	44
• FINALA	
Iruñeko Gaiarre antzokian	60

AINTZIN SOLASA

Gure Herrialdeko bertsolari txapelketen bigarren aldia hasteak -1979. urtean- ekarri zuen hainbertzeko poz eta urrats berririk badakar aurten jokatu den Nafarroako XXI. Bertsolari Txapelketak. Lehen aldikoz, kanporaketa ekitaldi eta azken saioan helduak eta gazteak, maisuak eta ikasleak, gizonetakoak eta emakumezko batek parte hartu dute. Bide berri eta agian luze baten lehen urrats honek esperantzari eta gogoetari leihoak zabaldu dizkio.

Hain juxtu ere, iaz Urko Atxutegik hasitako ildo berari jarraikiz, aurten Urko berak eta Lesakako bertze bi gaztek, Estitxu Arozena eta Xabier Silveirak, eman dute aitzinapauso nabarmena. Lesakar gazteak helduekin aurrez-aurre Iruñeko Gayarre antzokian izan ditugu. Oraino maisuak maisu direla argi eta garbi gelditu bada ere, urteetan irakaskuntzan egin den lanak, batetik Oinarrizko Heziketa Orokorrean, eta bertetik bertso eskoletan, bertsolarigaiak plazaratzea lortu du. Hortaz, bada zertan lanik egin datozen urteotan!

Dena den, Nafarroako bertsolaritzaren egoera apala ez du eskolakumeen etorrerak soilik goralduko. Urtez urte, plazaz plaza, txapelketaz txapelketa gogo bizi nahiz apalez ibili eta dabiltzan bertsolari zahar eta ez hain zaharrei esker dirau tente bapatekotasunak Nafarroan. Diruz eta aipamenez ordaindu ezin den eskeintza eta testigantza hori ezinbertzekoa da, datozenekin batean, eskuz eskuko elkarlanean Euskal Herrian goi mailan dabiltzenekin parekatzeko apustuari ekiterakoan.

Etxera itzuliz, ezin da aipatu gabe utzi txapelak denbora luzez estali lezakeen bururik ez duela oraino topatu. Azken urteotan txapelaren inguru-minguruan ibili diren Arozena, Xalbador eta Alkhati, aurten bigarren saria lortu duenaren izena, Bittor Elizagoiarena gehitzea zilegi da. Nork daki izen berririk ere ez ote den agertuko berehalakoan?

Bukatzeko, "Nafarroako Bertsolarien Lagunak" elkarleak, aurtengo liburuxka honen lerro hauexetatik bertzerik ez bada ere, bere eskerrik beroena azaldu nahi die Donazaharre, Luzaide, Sunbilla eta Iruñeko saioen antolakuntzan nahiz bertzelako laguntza eskeiniz txapelketa guzian zehar parte hartu duten guzi haiei. Beraz, eta bertzerik gabe, hona hemen, irakurle, aurtengo txapelketak eman duena. On egin eta egon bizkor!

Iruñean, 1992ko Erramu egunez.

AZALPENAK

ANTOLAKETA

Nafarroako Bertsolarien txapelketak bere hogeitabatgarren ekitaldia burutu du aurtengo primaderaren atetan. Urtero bezala Nafarroako Bertsolarien Lagunak elkarteak bere gain hartu du ekitaldi honen zama. Dena den, kanporaketak eta finala bera jokatu diren Donazarre, Luzaide, Sunbilla eta Iruñeko zenbait lagun borondate eta lanari esker egitekoa asko arindu da. Beraz, lerro hauen bidez gure eskerrik beroena azaldu nahi genieke lagun jator guzi hoiei.

DIRU LAGUNTZAK

Nafarroako Gobernuak, Lankide Aurrezki Kutxa, Kutxa Munizipala, Nafarroako Kutxa eta Luzaide, Sunbilla eta Iruñeko udalek eman dute, bakoitzak bere neurrian, txapelketa hau antolatzeko diru laguntza.

Entitate eta instituzio hauei ere gure eskerrak eskeinitako laguntzagatik.

PARTE HARTZAILEAK

Nafarroa guziko bertsolariek izan dute izena eman eta plazaratzeko aukera. Aurtengo ekitaldian hogeitalau bertsolarik izena eman zuten, nahiz eritasunak medio hogeitabatek kantatu duten. Zerrenda honetan azaltzen dira partehartzaileak:

- 1) Aire Mixel "Xalbador" (Urepel)
- 2) Alkhat Ernest (Iholdi)
- 3) Amorena Txomin (Zugarramurdi)
- 4) Argiñarena Joxe Fermin (Errazkin)
- 5) Argiñarena Joxe Migel (Errazkin)
- 6) Arzallus Jesus (Hendaia)
- 7) Arozena Estitxu (Lesaka)
- 8) Arozena Manolo (Lesaka)
- 9) Arrosagarai Joanes (Aintzile)
- 10) Atxutegi Urko (Urruña)
- 11) Elizagoien Bittor (Arraiotz)
- 12) Ezponda Txomin (Jatsu)
- 13) Fagoaga Eusebio (Ituren)
- 14) Fagoaga Jose Mari (Ituren)
- 15) Harinordoki Jean Louis (Baigorri)
- 16) Jaso Moises (Gaintza)
- 17) Madariga Bautista (Arantza)
- 18) Madariaga Salbador (Arantza)
- 19) Mendiburu Jean Pier (Heleta)
- 20) Mihura Fermin (Sara)
- 21) Olano Antonio (Arano)
- 22) Perurena Bautista (Leitza)
- 23) Silveira Xabier (Lesaka)
- 24) Yantzi Josetxo (Etxalar)

Jean Pier Mendiburu, Joanes Arrosagarai eta Josetxo Yantzik kantatzerik ez zuten izan gaxorik zeudenez eta hauek ordezkatzeko saiatu ziren Fermin Mihura, Ernest Alkat eta Joxe Migel Argiñarena.

Finalari dagokionez, Jesus Arzallus zegoen puntu gehienekin, baina aukeratuen zerrendan bederatzigarren suertatu zen Xabier Silveirak ordezkatu zuen.

BERTSOLARIEN LANA

Hiru kanporaketa eta finaleko saioan bertsolariek lan berdina bete behar izan zuten.

- Agurra.
- Binaka gaia emanik ofizioan hiruna bertso zortziko haundian.
- Binaka gaia emanik ofozioan hiruna bertso zortziko txikian.
- Puntu bana erantzun.
- Lau oinekin bertso bana osatu.
- Gartzelako lana:
  - Azken puntua emanik bertsoa osatu.
  - Gai bati hiru bertso neurri eta doinu librean.

EPAIMAHAIA ETA GAIJARTZAILEAK

Mikel Bujanda, Aingeru Epaltza, Jean Pier Etxegoien, Mixel Itzaina, Emile Larre eta Joxe Urrozek osatu dute epaimahaia.

Gaijartzaile lanak hiruren artean banatu dituzte. Donazarre eta Luzaiden Beñat Soule izan zen aurkezle, Sunbillan Patxi Larretxea aranaztarra aritu zen gaiak ematen. Eta azkenik Iruñeko finalean Mikel Taberna eta Patxi Larretxearen agindutara kantatu zuten bertsolariek.

LIBURUA EGITEKO ERIZPIDEAK

Azken bost urteotan bezala, lehen partean kanporaketako saioetatik bertso aukeraketa bat egin da bertsolari gehienak laburbilduz.

Iruñeko finaleko saio guztia argitaratzen dugu eta transkribapen guztiaren arduradun Manu Gomez da.

DONAZAHARRE

MARTXOAK 8

Donazaharreko saioa 1992ko martxoak 8an ospatu zen Mendi jatetxean arratsaldeko 4etan. Beñat Souleren agindura kantatu zuten bertsolariak honoko hauek izan ziren: Mixel Aire "Xalbador II", Txomin Amorena, Moises Jaso, Antonio Olano, Jesus Arzallus, Ernest Alkhat, Fermin Mihura eta Jose Angel Argiñarena. Azkeneko biak, txapelketaz kanpo zortzikotea osatu asmoz, Jean Pier Mendiburu eta Josetxo Yantziren ordezkariak kantatu zuten, biak erri aurkitzen bait ziren.

AGURRAK

J.M. Argiñarena:

Nafar txoriak kantari gatoz
urte sasoi bezain goiz
estuasuak arindu ditzan
Jaunari eginaz otoiz
ez nago pozik halaxe ere
motiboaren arrazoiz
nahiago nuke gaur Mendiburu
ikusi alai ta sasoz
osasu falta zer dan badakit
probatua naiz ta inoiz.

J. Arzallus:

Hasterakoan arratsalde on
beti bezela deneri
eta bigarren falta zaigun bat
datorkit burura neri
bertsoen erruz baldin badago
lagun Mendiburu eri
gaurko saioa sendatutzeko
asmatan egina bedi.

ZORTZIKO NAGUSIAN HIRUNA BERTSO:

E. ALKHAT - J. ARZALLUS

Gaia: Zu Alkhat etxeko nagusia zara eta zu Arzallus etxeko katua.

Gaur goizean 5 ume egin dituzu, azkeneko umaldian nagusiak katu guztiak bota zituen errekarara.
Hiruna bertso zortziko nagusian Alkhat hasita:

E. Alkhat:

Nik zakurretik badaukat bainan
etxen katuak nagusi
orain artean bere umekin
bere xokoan dut utzi
katua bait da berez ohoina
eni ohointza itsusi
nahiago nuen goiz huntan ere
ez banu bate ikusi.

J. Arzallus:

Ez nuen uste honek gorroto
zidanik neri hainbeste
umeak egin eta salbatzen
badut nahiko buruhauste
ni etxerako hain lagun txarra
nauzunik ez zazu uste
katurikan ez bada etxean

xaguek jango zaituzte.

E. Alkhat:

Estakuruak merke dauzka ta
beti alai aurpegia
nola sinetsi katuenganik
entzun daiteken egia
sortzetik eta izatez maltzur
buruz ez dago argia
xagu bat baino nahiago du ba
nausiaren haragia.

J. Arzallus:

Honek esan dun arrazoi hori
segidan nahi dut ukatu
bere etxean nik horren maltzur
ez dut sekula jokatu
haragi denak gordeta dauzka
ez txakur eta ez katu
honek jateitun txuleta hoiek
ez ditut inoiz probatu.

E. Alkhat:

Gezurra berriz erraiten baina
goxoa da entzuteko
gatu bat nola joka daiteken
ez da bate harritzeko
bost umekila hortxe da ama
orain neri bekoz beko
bost umekila salduko dut hau
arra baten erosteko.

J. Arzallus:

Bost ume egin eta denak hil
marka denak ditu hautsi
berriz umeak eginak ditut
ta ez ditu nahi hemen utzi
emea saldu arra ekartzetik
ez du inola merezi
emeen bila xaguk utzita
joango bait zaizu ihesi.

M. A. "XALBADOR II" - FERMIN MIHURA

Gaia: Biok errepidean barna zoazte. Zu Xalbador, zure artaldearekin bidea oso osorik hartzen duzula bazoaz mantso mantso. Zu Mihura, turista bat zara eta otomobilean zoaz itsas bazterrera. Artaldeak traba egiten dizu eta tuuta jotzen hasten zara.

Hiruna bertso zortziko nagusian Xalbador hasita.

M. Xalbador:

Kanpoko jendek lekukoekin
gaur eman digute pena
ez zait gustatu ez gizatasun
eskasa lagun hunena
ez dakit nork duen igorria
edo nundik zaukon jina
baina behar du jakin bidea
hemen dugula denena.

F. Mihura:

Bide partean beraz nik ere

dut segurki hor hartzeko
eta ardiak iduriz traban
otoakin pasatzeko
baina artzaina motiborik ez
duzu hortan kexatzeko
nere tutua ongi badator
berdin zuri laguntzeko.

M. Xalbador:

Atzerritikan jin da nunbaitik
gizon kixkil hau honuntza
eta erranen du trankil orai:
"egin nahi dugu laguntza".
Hori ote da Paris aldean
hartua duzun hezkuntza
zu bezalakok ez dute hemen
errezten gure artzantza.

F. Mihura:

Artzain horiek beti berdina
denetan beren urratsa
bertzeak gero ezin soporta
eta mehatxuz solasa
zure partez nik bide honetan
kopeta dut hola altxa
bidean ez da nihoiz komeni
mendian daukazun martxa.

M. Xalbador:

Bidean ere erabil daike
naski ene ardi meta
eta zuk zer nahi duzu manatu
nunbaitik huna jin eta
harritu gabe zaude bada zu
beltzatu ene kopeta
hemen gu gira lekukoak ta
gaitzazu zuk errespetatu.

F. Mihura:

Hauk behar ttugu errespetatu
beti doala beretik
eta ikusi nahi nuke nik gaur
zerbait itsaso ertzetik
berriketak hor uzkitzu eta
kendu zaite aitzinetik
bertzela berdin pasa nindaik
zure ardien gainetik.

ZORTZIKO TXIKIAN HIRUNA BERTSO

J. ARZALLUS - M. A. "XALBADOR II"

Gaia: Zu Arzallus neska zara, zu Xalbador mutila. Inauterietan elkarrekin egon zintaten gostura, orai maskak kendu eta elgar ikusi duzue lehen aldikoz.
Hiruna bertso zortziko txikian Arzallus hasita.

J. Arzallus:

Maskarekin negon
polit eta legun
elkarrekin ibili

gera biok egun
nahiz ta lehendik ez ginan
elkarren ezagun
orain esan zaidazu
zerbait maite nauzun.

M. Xalbador:

Hau ez zitzaitan eni
gertatu oraino
izarrik ez dut kusten
baina zerbait laino
ez da gertatu hori
nehoiz egundaino
maska politago zen
aurpegia baino.

J. Arzallus:

Gertatu zen guk biok
dantzatzen hastea
orain dantza lotua
ta gero askea
ikusiz erabaki
badu nik uztea
nahi duzunean joan
badaukat bestea.

M. Xalbador:

Inauterian izan
zen bai gure besta
geroztik hemen nabil
erresta erresta
zure maitatzera gaur
ez naiteke presta
edo bertzenaz berriz
jantzi zure maska.

J. Arzallus:

Pozik ibilia zan
hau hortxe nerekin
baina beti ezin segi
nere maskarekin
itxusia naizela
esanez du ekin
hor konpon dedila ba
bere ardiekin.

M. Xalbador

Orai ikusia dut
orduko laguna
eta bere mintzoa
garbikj entzuna
hara zer pentsamentu
jina zautan huna
hunekin dela ene
zinez garizuma.

E. ALKHAT - F. MIHURA

Gaia: Zu Alkhat, baserri batetako nagusia zara eta zu Mihura, auzoko baserriko nagusia. Zu Alkhat, gaur goizean zure barrokira joan zarenean Mihura aurkitu duzu zure behi onenaren jeizten ari.

Hiruna bertso zortziko txikian Alkhat hasita.

E. Alkhat:

Biak nagusi gira
ez da gauza txarra
baina nere auzoa
goizean lapurra
behi bat jeizten haiz
eman daut nigarra
zer behidekin bait du ba
gizendu beharra.

F. Mihura:

Lapurtzako pasatu
nauzula horrela
ahal ta zintzoki hemen
nengoen bestela
jeizten hasia ez naiz
egonen gibela
entzuna nuen zu hor
eria zinela.

E. Alkhat:

Ez da auzo makurra
ez du ainitz pisu
emanen dut esnea
ta berdin bi musu
nagusi izena du
baina hortan kasu
nausi mehea eta
behi denak antzu.

F. Mihura:

Goxoa ez daukazu
neretzat behako
ez da egia zuek
ez sinets holako
egia da bai
naizela be flako
jeizten ari nintzen ta
esnea zuetako.

E. Alkhat:

Zerbeit aitzazu otoi
ene erranetik
debekatuko zaitut
behien jeiztetik
bakotxa bere etxen
bakotxak beretik
ohoinak ez dira ba
jiten urrunetik.

F. Mihura:

Ohointzat pasatua
hauxe da afera
alta baliatzeko
zeraukat aukera
borondate onakin
jin zure etxera
bertzean jin zaitezen
nere laguntzera.

LAU OINAK EMANDA

Arantza, zalantza, esperantza eta latza.

J. Arzallus:

Nere ihesaldia
bait da oso latza
hamalau urte dauzkat
barnean arantza
noiz itzuliko naizen
milaka zalantza
baina noizbait joateko
badut esperantza.

Nigana, lana, plana eta bana.

M. Xalbador.

Beti zer nahi lan da
etortzen nigana
baina gaur egina dut
ene gisan plana
aisa egingo dugu
sarri ene lana
jeizten badautazue
denek ardi bana.

PUNTUA EMANDA

B. Soule:

Burua hotza eta
mingaina beroa

M. Xalbador:

Zerbaiten errateko
banuke gogoa
gaur hasi txapelketa
hau aitzina doa
gora euskara eta
gora Naparroa.

GARTZELAKO LANA

Gartzelan bi ariketa ziren egin beharrekoak:

1. Azken puntua (zortziko nagusian):

**"Damugarri da gauza horretaz
nik isuri izerdia".**

2. Gaia (neurri eta doinu librean):

Etxeko sutondoan zaude suari begira: zer datorkizu burura?

E. Alkhat:

Zonbeit aldiz zaut iluntzen eni
bihotza eta begia
bozken denboran errez nahasten
gezurra eta egia
denek irria merke daukate
eta alai aurpegia
**damugarri da gauza horretaz
nik isuri izerdia.**

E. Alkhat:

Gaua maite dut jada errana
ta zuek denek entzuna
errana nuen horrek emaiten
derautala osasuna
sua neretzat betidanikan
bihotzaren ontasuna
orai zuhauri erran behar dut
gaur arte ez dakizuna
noiz duzu bada zuk argituko
munduko iluntasuna.

Ilundurak ta dizdirak ere
bait ditugu ikusiak
elgarren auzo gauza politak
eta berdin itxusiak
gogoarazten dautazu sua
zer nolako gutziak
baina zurekin ezar nezazke
gauza batzu bereziak
noiz dituzu ba erreko zuhaurk
gaiztakerizko guziak.

Berotzailea eta polita
zaude supazter maitea
zure ondoan amets goxoez
burua daukat betea
nahiago nuke zu bezelaxe
argitasun izaitea
baina anitzek iluntasuna
kartzela eta katea
su maitea zuk denei eskeini
behar den libertatea.

J. Arzallus:

Langile denak estu gabiltza
esan nahi nuke egia
lana eginda ondorioa
ez bait da gauza garbia
lanean daramat nik bizia
ta alperrikan erdia
**damugarri da gauza horretaz
nik isuri izerdia.**

J. Arzallus:

Denok dakigu sua guztion
babes eder bat degula
suarik gabe hotzean gaizki
liteke gizon ahula
suari inoiz guk ezin egin
mespretxua edo burla
zuri begira egin dezazket
orain hainbeste karkula
gizon basati etxe gabeak
zuk berotu dituzula.

Berorik gabe gizonak inoiz
ez gara izan osoak
berotzen ditu haur eta zaharrak

berdin berdin gurasoak
zuri begira dizdiraz dauzkat
bi begietako soak
zuri begira kantatzen ditut
bihotz bihotzez bertsoak
zuk salbatzen gaituzu gaur eta
berdin gure arbasoak

Zuri begira dauzkat begiak
goxatzen duzu arnasa
zuri begira egiten dute
gure haur denek jolasa
zurekin ditut negu hotzean
momentu goxoak pasa
baina modatik nola zeran zu
egurraren sua pasa
aurrerapenak zure lekuan
jarria bait digu gasa.

M. Xalbador:

Anai arrebak erran gogo dut
orain egia garbia
balio gabe gelditu zauku
behia eta ardia
soberakiri da hala gostarik
guk bildu esne erdia
**damugarri da gauza horretaz
nik isuri izerdia.**

M. Xalbador:

Hautsaren betik goizean
atera ia dut hazia
gero sua piztu da ta
azkartu zaio bizia
sua zoin goxo den nehurrian
gauza ezin sinetsia
berotzen eta goxatzen duzu
zuk familia guzia.

Leku xumekoa naiz ni
hau da gauza ezaguna
baina xumea izanta
ere ez naiz hain iluna
baina sua zu ez zaitut izan
nahi enegatik urruna
hamarretarik zortzitan zaitut
nik neguko ontasuna.

Xahartzen ari naiz eta
ene denbora badoa
suari zoin amultsuki
egiten diotan soa
berak eskaintzen daut bai gogotik
bere bazterrain altzoa
hor irakurtu nahi dut artetan
nik Odolaren Mintzoa.

LUZAIDE

1992ko Martxoaren 22

Luzaideko saioa bertako udaletxeko aretoan ospatu zen 1992ko martxoak 22an. Bertan, Txapelketan barru, parte hartu zutenak hauek izan ziren: Fermin Mihura, Jose Migel Argiñarena, Urko Atxutegi, Salbador Madariaga, Eusebio Fagoaga, Txomin Ezponda eta Bautista Perurena. Zortzikotea osatu asmoz eta txapelketaz kanpo Ernest Alkhatek parte hartu zuen Joanes Arrosagarai ordezkatzuz.

Erran behar da harrera ezin hobea egin zietela bertsolariei bertako entzuleek eta saioari hasera emateko Ifarraldeko bertsolari gaztetxoek agur bana kantatu zuten.

AGURRAK

E. Fagoaga:

Ongi etorri entzule maite
larri nago nerbiotan
izanik ere hainbeste gauza
pasatzen dina gogotan
une batean egondua naiz
etxera joatekotan
hala ta guztiz hasi behar det
zuen aurrean bertsotan
gure failoak zuen txaloak
beteko ditun asmotan. (bis)

E. Alkhat:

Lana hasterat noa berriro
agur egiteko asmoz
Arnegi eta Luzaide maite
ditut amodio beroz
gaur iguzkia txarra dela ta
hotza galdu duelakoz
Arrosagarai ordainduko dut
egun bigarren aldikoz. (bis)

ZORTZIKO NAGUSIAN HIRUNA BETSO:

TXOMIN EZPONDA - URKO ATXUTEGI

Gaia: Zu Ezponda jendarmea zira eta zu Atxutegi kontrabandista. Heldu den urtean, 1993an mugak kendu behar dituztela eta ez ote zarete lanik gabe geldituko. Kontatu zein diren zuen planak.
Hiruna bertso zortziko haundian Ezponda hasita.

Tx. Ezponda:

Hoinbeste urte gostura pasa
hau da memento tristea
beti penetan izan ditake
leku onaren uztea
neurri berean gelditzen gira
orai zahar ta gaztea
heldu den urte hortikan gora
izain da lanean hastera.

U. Atxutegi:

Hainbat urtean ibili gera
erdi etsai erdi lagun
langabezian gaude gu orain
zerbait egin behar egun
horrelakorik ez da pasatzen

ez mundu honetan inun
zerbait pentsatzen hastea ere
txar ez den nola dakigun.

Tx. Ezponda:

Orai artean egoten nintzan
laguna muga horretan
eta zu ere pasatzen zinen
hortxe gogo ederretan
muga horiek kentzen dira ta
ni hasten naiz pentsaketan
lehen mugan bertan baldin banintzan
gero izain naiz denetan.

U. Atxutegi:

Egoera hau ez da ederra
ta ezin gintezke poztu
lanikan ere ez daukagu ta
hortan ez da hainbat gustu
Txomin ta biok egingo degu
orain seituan apostu
zeren polizian badago bai
biontzat haina lanpostu.

Tx. Ezponda:

Gu biondako lana badela
hori ezin dut sinetsi
orain arteko bozkarioak
orain airetan doazi
zu kontrabando lanetik orai
ezin bai zintazke bizi
neri galtzak hor ordaintzen ttuzte
zuk beharko duzu erosi.

U. Atxutegi:

Biok polizi egingo gera
ez du ulertu oraindik
plan hau ederki joango dela
nik orain ederki dakit
ez dut pasako beldurrik eta
ez dut pasako lotsarik
polizi eta lapur artean
ez bait da diferentzirik.

ERNEST ALKHAT - BAUTISTA PERURENA

Gaia: Gaur zuk Alkhat, etxera sartu zarenean Perurena, zure aita, harrapatu duzu eltzetsutik dirua ateratzen. Hiruna bertso zortziko haundian Alkhat hasita.

E. Alkhat:

Aita maitea zuk lehen duzu
izerdi asko isuri
zu lehen gazte ni berriz orai
eta badaukat furfuri
ene eltzetik dirua hartzen
egun lapur bat iduri
barkatzen dautzut nik ere lehen
lapurtu bait dautzut zuri.

B. Perurena:

Eskerrik asko nere semea

egokira hau jantzia
lehendikan nuan semetxo ona
izango nuan etxia
beti maite det ez det eduki
bazterturikan utzia
kontu hoietan nere semetxo
biona degu eltzia.

E. Alkhat:

Biena dela eltzetxo hori
ezin dukegu ukatu
gaur zu nitaz ta ni zutaz lehen
ginen elgarren behartu.
halarik ere aita maitea
behar dautzut gaur aitortu
ez delarikan eskatze hori
ez dela inoiz bekatu.

B. Perurena:

Estimatzen det nere semea
arrazoi hau ematea
haserre hasiko ote zinan
halaxe neukan ustea
odol berekok izango gera
nere semetxo gaztea
eltzea azkar hustuko degu
badago zeinek betea.

E. Alkhat:

Aditu aita emango dizut
egun eskasten zaizuna.
baina horrela ikusi eta
lapur baten oihartzuna
berdin haundia zurea eta
semearen ontasuna
aita semeak izanagatik
gaur egin anaitasuna.

E. Perurena:

Nere semea jarri digute
eltze itxuaren plana
gehiena hutsa egongo da ta
aita seme hoi en lana
bihotzetikan esaten dizut
entzun zazu zuk esana
ni egun gutxikua naiz eta
zuretzat geldiuko dana.

ZORTZIKO TXIKIAN HIRUNA BERTSO

J.M. ARGIÑARENA - TX EZPONDA

Gaia: Zu Argiñarena, banda batetako zuzendaria zara. Zuk Ezponda, tronpeta jotzen duzu banda horretan eta gainera, zuzendaria bizi den etxe berean bizi zara. Ohitura berezi bat baduzu: egunero goizeko seietan hasten zera tronpeta jotzen.

Hiruna bertso zortziko txikian Argiñarena hasita.

J.M. Argiñarena:

Hitzegin behar diagu
gaur garbi Ezponda

haserretzea baino
pake hontan on da
goizeko seietako
dabil dinbi danba
entrenatzeko ordutan
lotan egoten da.

Tx Ezponda:

Nere gidari on hau
gaur ere hasi da
eta eman behar dut
berari segida
ni tronpeta jotzea
zer gauza polita
iratzartzeko hobe da
ezinta tirrinta.

J.M Argiñarena:

Aspaldiko urteetan
gera gu biok lagun
zenbat entrenamentu
eginak ditugun
eguna argitzeko
nahiz eta hau jardun
artista ona degunik
ez du halare ezagun.

Tx. Ezponda:

Tronpeta soinu hori
al zaizu itsusi
gaur ere sei ordutan
jotzen nauzu hasi
nere musikak ttuen
doinuak doazi
gero jotzeko ta nik
nunbait behar ikasi.

J.M. Argiñarena:

Behar ez danean bizkor
bestetan nagiak
artista hauek ditugu
hor errezegiak
kejak ekartzen dizkit
etxeko jendiak
bandatik bota behar ditut
tronpeta ta biak.

Tx. Ezponda:

Ni eta tronpet horrek
balio diruak
maiz musikari artistak
dirade txoruak
zuk jasan behar ttuzu
nere inguruak
askoz txarrago dira
gaur zure orruak.

F. MIHURA - E. ALKHAT

Gaia: Zu Mihura sakristaua zera eta zu Alkhat monagiloa edo beretterra. Sakristian ardoa falta da.

Hiruna bertso zortziko txikian Mihura hasita.

- F. Mihura:* Gauzak nola diren ba
batzutan izaten
arinoa faltatua
nor ari zan zeken
nik erranen dautzut hau
lehen eta azken
ura baizikan ez dut
sekulan edaten.
- E. Alkhat:* Nekez trinka daiteke
gu bion hauzia
eliz gizonak gira
jaunari grazia
sakristau hau naski da
gizon berezia
ni ttipi naiz ta ez naiz
edaten hasia
- F. Mihura:* Halare nunbaitikan
hor dator jestua
edateko 're berdin
zintaizke prestua
batzutan zu ikusten
zaitut nik listua
bart arratsean hortxe
argia piztua.
- E. Alkhat:* Ikusi baduzu zuk
argia piztua
ez pentsa nere zela
baldako jestua
zure solasak egun
nago harritua
ez otoi konfesatu
bertzen bekatua.
- F. Mihura:* Hortxe ibiltzen zira
uda eta negu
berotzeko tragoa
ez duzu enegu
eta segurki 're hor
zuk egin enplegu
apeza ez bada ez
ebasle zaitugu.
- E. Alkhat:* Apeza ebasletzat
duzu akusatzen
egitate txar hori
nik ez dut onartzen
ez dakit nork ta nola
arinoa den galtzen
apezak ere hori
ez du astiatzen.

LAU OINAK

Adio, balio, dio, serio.

J.M. Argiñarena:

Argiñarenak orain
hauxe barruz dio
hitz egin nahi nuke
gaur guztiz serio
txapelketari egin
nahi diot gaur adio
trantze hauetarako
ez bait dut balio

Batean, atean, eskean, bakean.

Tx. Ezponda:

Orain arte egonak
gu beti eskean
gure ustez gabiltza
orotan bakean
euskaldunak ez gaiten
gelditu atean
salbatu nahi badegu
ein denak batean.

Mundua, heldua, galdua, modua.

E. Fagoaga:

Horrelaxekua da
gabiltzan modua
lanik gabe gaztea
ta berdin heldua
errespetoa ere
nahikoa galdua
horrelaxekua da
daukagun mundua.

PUNTUA EMANDA

B. Soule:

Iruñerako tren
non ote da hartzen?

Tx. Ezponda:

nihaur ere hasia
naiz hemen pentsatzen
nere buruak ere
ez bait nau laguntzen
epai mahaiekoari
diotet galdetzen.

B. Soule:

Zuhaitzaren kaskoan
txori bat kantari

B. Perurena:

zu baino lehenagotik
ikusi det hori
nonbait tontotzat jota
eduki nau neri
edade hoitakua
da gezurra dirudi.

GARTZELAKO LANA

Azken puntua emanda honela kantatu zuen Tx. Ezpondak:

Tx. Ezponda:

Egun gehienez egiten dugu
zinkurin eta nigarra
batek besteaz ezin jasanez
orain dagon zoritxarra
nora demontre pasatua da
fedez zaharraren indarra
**lanaz gainera pertsonak badu
beste zerbaiten beharra.**

GARTZELAKO GAIA

Duela berrogeitamar urte joan zinan Ameriketara. Gaur itzuli zara etxera eta zure etxea hutsik dago eta inguruko soroak sasiz beterik.

Hiruna bertso doinu eta neurri librean.

Tx. Ezponda:

Mende erdi bat pasatu zait ta
hau da nere oinazea
nik uste nuen urrun joan eta
zeru gaina ukitzea
berriz atzerat itzuli naiz ta
ikusia dut etxea
penagarri da hola ikusiz
nun dauka hunek sartzea
nun ote dago goxotasuna,
nun da nere ohatzea?

Denbora hori pasatu eta
oraintxe ditut kontuak
aldameneko alor hoietan
lapar batzuk indartuak
etxe maitea bakartatean
denak dituzu hartuak
muruak ere lurreratari
ziloa du teilatuak
ta orain zeinek barka lezazke
nik zuri egin bekatuak.

Ongi badakit zutarik urrun
gehegi egon nizala
utzi zintudan konturaturik
oso xumea zinala
oraino ere tipia daukat
nik diruaren ahala
halarik ere hemen lanean
hasiko naiz berehala
etxe maitea nahi zaitut eman
lehenago zinden bezala.

J.M. Arginarena:

Berrogeitamar urte baditut
iadanik nik beterik
Amerikara joan nintzela
lanbideak beharturik
orain itzuli naiz sorterrira
eta nahikoa zaharturik
sortetxea hutsa ta ez dago hor
sasi ta larra besterik
ez nun espero nere herria
era hontan ikusterik (bis).

Ameriketan berrogei eta
hamar bat urte pasia
nere sasoi onenarekin
bizitza guzia ia
orain etxera itzuli eta
hau da nere tristezia
etxe zahar hori orain hutsikan
lehen hainbat ume hazia
bakardadea nagusi eta
nunhai larra ta sasia(bis)

Ez nuen uste nere sorterri
hau ikusterik galtzera
baina horrela aurkitu det gaur
zuhaitz zaharraren antzera
hainbeste burutazio datoz
nere bihotzaren ertzera
penaren kargak honi begira
jarri bait dit gaur lertzera
Amerikara itzuli nahi det
berriz penak arintzera (bis).

F. Mihura:

Amerikarat joan nintzen bai
sos egitea espero
Euskal Herrian at al ikusten
han bildu nahi zonbeit grado
denbora joan eta han bertan
ez nintzala hainbat fido
adina etorri gero
orai ez naiz hainbat bero (bis)
nere gisarat baserri zaharra
ez dago gaurkoan ondo
pentsatzeko zen gizonik gabe
ongi ez zela izango (bis)

Amerikarat joan nintzan bai
ez nuen bildu gradua
sosa're hainbat ez nuen egin
gaur ni hunarat heldua
zoin xorua guk batzutan dugun
izaiten hor helburua
xorua bait da mundua
zonbatez daukat galdua (bis)
zorionketa harat joana
egin nahizik dirua

bihotza dagon lekuan dago
hobekienik burua (bis).

Aspaldi du bai leku hartara
nintzala hola abia
eta damua gaurkoan daukat
norat joan da familia
ni bezelaxe izan daitaie
bertze askoren aldia
eta gaur naiz etorria
daukat hainbat errabia (bis)
adinagatik gostura bota
behar dut nik izerdia
laparrak kendu eta loratu
dadin piskat baserria (bis).

SUNBILLAKO KANPORAKETA

1992-III-29

Euli Beltza elkartean bazkari eder bat egin ondoren, arratseko bortzak aldera hasera eman zitzaion aurtengo hirugarren eta azken kanporaketa izanen zenari. Zortzi bertsolari aritu ziren kantuan Patxi Larretxea aranaztarra gaijartzaile lanetan zutela.

Erran behar da bai ta ere lehen aldikoz Nafarroako Txapelketan emakume batek, Eztitxu Arozena gazteak, parte hartu zuela. Aldi berean hamabortz urteko Xabier Silveirak kantatu zuen eta bi gazteak finalerako saiorako aukeratuak izan ziren.

Herriko pilotalekuan ospatu zen kanporaketa hau 600 bat entzulek jarraitu zuten; baina aipatzekoa da entzule hoiengan aurkitzen zirela gazteen animatzaile eta jarraitzaileak pankarta eta guzti.

AGURRAK

B. Madariaga:

Nere aurrean ikusitzen det
hau da bikote gaztea
eta neroni denetan zaharren
hauxen da izen tristea
aurtenguakin pentsatutzen det
beti betiko uztea
igualian nahio det nik gaur
Estitxuk irabaztea (bis).

J.F. Argiñarena:

Arratsaldeon denori eman
eta hasiko naizela
eta golpetik koadrila honi
zuzenduko natzaielda
gaur saio on bat egin asmotan
nator guztiok bezela
ta saio txarra izaten bada
izurratu ditezela (bis).

J.L. "Laka":

Beti gertu naiz Zubikoaren
Sorterria agurtzeko
pozaren pozez jestu eder hau

agerian egiteko
zortzikote hau agertu gira
beraz hemen kantatzeko
aitor dezagun egonen gira
Larretxearen meneko
ta esperantza pittin batekin
Iruñera joaiteko (bis).

J.M. Fagoaga:

Arratsaldeon jarraitzaileak
berriz hemen naukazute
lehengo urteko lao finalistak
eta aurtengo bi gazte
Bautistak ere aurre horretan
askotan hartu duk parte
ni berriz beti atzeko puntan
bada nahikoa kontraste
saiatuko naiz behintzat egiten
zuek merezi hainbeste (bis).

ZORTZIKO HAUNDIAN HIRUNA BERTSO

E. AROZENA - X SILVEIRA

Gaia: Zu, Estitxu, artzai bat zara eta artaldetik ardi batzuk falta direlako artea, zepoa, paratu duzu otsoa edo delakoa harrapatzeko. Biharramon goizean, Silveira, zure lagunik onena harrapatu duzu artean preso. Estitxu hasita hiruna bertso zortziko nagusian.

E. Arozena:

Ardi ugari falta ziren ta
tranpa bat nuen paratu
gaur goizean etorri naiz eta
nere lagun hau topatu
mesedez errukitzeko ez eska
ez holakorik eskatu
berriro ere lagun kontutan
usteak ustel gertatu (bis).

X. Silveira:

Orain artean Estitxu artzai
lagun onak izanikan
berrogei urte badauzkat eta
lanik ez dut oraindik
dirurik ez dut batere eta
ez dut ere zer janikan
ez nuen ezer egitekorik
ez zen irtenbiderikan (bis).

E. Arozena:

Ene Silveira ez zazu jarri
horrelako aitzakikan
ez nuen uste nere laguna
hemen harrapatzerikan
baina gauza bat esango dut nik
eta ez dut besterikan
zu ikusita ezin da esan
gose pasatzen zunikan (bis).

X. *Silveira*:

Ikusirikan denbora askoz
lagun haundiak garela
tranpa honetan eroririkan
mintzatu nahi dut horrela
zure ardiak behar nituen
zer egingo nun bestela
hiru arkuma horiek janda
nago nagoen bezela (bis).

E. *Arozena*:

Zuk eman dituzun arrazoiak
nik ez ditut ulertuko
eta lapur haundia zeranik
ezigo dezu egin uko
hau iruzurti haundi bat dela
Sunbilla dugu lekuko
gaurtik aurrera ni ez naiz inoiz
inorrekin fidatuko (bis).

X. *Silveira*:

Zeruko Jaunak emango dizu
hainbeste bedeinkazio
nahiz eta gaurtik aurrera ere
zu inorekin ere ez fio
zu laguna izatea ere
ez dut askorik balio
beste arkuma bat hartu eta
hor konpon eta adio.

M. AROZENA - J.M. FAGOAGA

Gaia: Zu, Manolo, arrantzale trebea zara eta gaur Jose Mari, zure semea eraman duzu lehenengo aldiz arrantzan piska bat erakusteko. Zuk Manolo, ez duzu amuarrairik harrapatu eta zuk, Jose Mari, sei. Manolo hasita, hiruna bertso zortziko nagusian.

M. *Arozena*:

Oh seme maite errekan gaude
bi arrantzalen tankeran
erakustea nahi nizun zuri
kainakin nolakok geran
ikusten denez hasiera ona
izan dezu zuk aukeran
jakin ezazu izaten dala
suertean araberan.

J.M. *Fagoaga*:

Arrantza ez zait inoiz gustatu
baina aitatxok engaina
hartu diot bai joan da laister
nik berak zedukan kaina
ta hartu diot lasai lasai
hara ta hona tamaina
gaur behintzat hemen nik lortu bait det
afizioen ordaina.

M. *Arozena*:

Zuk egin dezun azaina hori
onerako izan bedi
lehenengo eguna bakarrik dezu
eta gaur ez zaitetz geldi
aitak bestela ateratzen du

jan eske hainbat izerdi
bitik batek hor zerbait lortu du
eta hala ere gaitzerdi.

J.M. Fagoaga:

Lehen pentsatzen nun ni ez nintzala
arrantzarako egina
bainan gaurkoan pentsatu det nik
betetzea aitaren mina
nahiago nuke aitatxo hola
bazegon ongi gordina
hamabiren bat hartuko nitun
zu etorri ez bazina.

M. Arozena:

Etorri gera aprobetxatuz
zure okasio ona
iruritzen zait egin dezula
gaur zuk ekintza sakona
ez pentsa gero suerte hori
izaten denik askona
aita pozikan aurkitzen da ta
hartu nere zoriona.

J.M. Fagoaga:

Hola esanez afizioa ere
sartuko didazu sarri
aita hor dago gau eta egun
amorraiaeren egarri
hori ez zait ez gustatzen bainan
gaur ez naiz ibili larri
aitatxo amakin gelditu ta
ni joango naiz bakarri.

ZORTZIKO TXIKIAN HIRUNA BERTSO

J.F. ARGIÑARENA - E. AROZENA

Gaia: Zu, Argiñarena, aita zara, eta gaur Estitxu, zure alaba, lehengo egunean oparitu zenizkion prismatikoekin topatu duzu ondoko etxeke bizilagunei begira.
Hiruna bertso zortziko txikian Jose Fermin hasita.

J.F. Argiñarena:

Prismatiko politak
oparitu aurten
alabak inoiz ere
merezi zenduten
txintxo portatutzeko
ere erakusten
auzoan zuk Estitxu
zer dezu ikusten? (bis).

E. Arozena:

Opariak fruitua
orain izan dezan
nik argibiderikak
ezin dizut eman
alaba txintxo asko
nola portatu dan
oso polita da ta

ezin dizut esan (bis).

J.F. Argiñarena:

Alaba hauek dira
matraka xamarrak
hamazazpi urtetan
hain gora indarrak
auzoan badauzkagu
bi gazte edarrak
hortik etortzen dira
tentazio txarrak (bis).

E. Arozena:

Tentazio txar hoiek
hortik heldu omen
baina gauza txarrikan
ez daukagu hemen
ez dakizu aitatxo
ta jakin lehen bait lehen
gure bizilaguna
ze ona dagoen (bis).

J.F. Argiñarena:

Makila hautsiarekin
ez sartu tartera
zer pentsatutzen dedan
noa esatera
prismatiko hoiekin
hainbat sufrizera
hainbat ez begiratu
ta joan bertara (bis).

E. Arozena:

Prismatiko on batzuk
alabai opari
geroztik ez da izan
holako ugari
aita ere ari da
beira leihoari
eta ikusten du honek
mutilan amari.

B. ELIZAGOIEN- M. AROZENA

Gaia: Zuek senar emazteak zarete, eta lau seme alaba izanik, bertzerik ez zenuten izan nahi. Zu, Bittor, emaztea, gaur medikura joan zarenean bixkiak izan behar dituzula erran dizu. Manolo senarraren aurrean aurkitzen zara orain. Hiruna bertso zortziko txikian Bittor hasita.

B. Elizagoien:

Zaila izaten bait da
gaur ongi goxatzen
holakorikan ez zan
gurekin pentsatzen
baina haurtxo hoiekin
ni ez naiz kezkatzen
bibiro hoiek sano
etorri daitezen (bis).

M. Arozena:

Bibiroi kontuakin
zertako hasia

nere ekintza ez da
horreinen nahasia
bizilagun batekin
zaitut ikusia
hari eman beharko diot
nik kulpa guzia (bis).

B. Elizagoien:

Zeloskor zabilta ta
zu nahikoa arin
langintza txarrikan nik
ez bait dut hor egin
fidatu zaitez senar
maitea nerekin
ezin bait da jolastu
paisen globoekin (bis).

M. Arozena:

Zu ez zerade hemen
egiaren jabe
eta esango dizut
suabe suabe
abortatzea ere
kasik zendun hobe
basektomia egin nun
zu enteratu gabe (bis).

B. Elizagoien:

Holako konturikan
ez zazu kontatu
eta bixki horiek
bihotzez maitatu
bien errua da ta
hola da gertatu
zeure umerik orain
ez zazu ukatu (bis).

M. Arozena:

Gainera gezurretan
oraindikan lasai
urrutitik hartzen det
auzoaren usai
nere haurrak dirala
dio honek jai jai
besteen umerikan
etxean ez det nahi (bis).

LAU OINAK

Atsegina, fina, ezina eta samina.

J.L. "Laka":

Erdarakadak dira
betitik samina
bainan jendea laister
aldatu ezina
halare ikusten dut
nik euskaldun fina
harek ematen deraut
beti atsegina.

Fedea, berea, legea eta hobea.

B. Elizagoien:

Bakoitzak egin behar
oraingoz berea
bainan ez det onartzen
hemengo legea
zeruan behintzat badet
neronek fedea
uste det gerokoa
dugula hobea.

Bat, bart, zuretzat eta behintzat.

M. Arozena:

Jokoan hemen dago
aurren txapela bat
bihotzetikan argi
etorri naiz behintzat
amets bat egina det
nahi ez dudala bart
Estitxu txapel hori
aurten da zuretzat.

LEHEN PUNTUA

P. Larretxea:

Pozikan ote zaude
asteburuetan?

E. Arozena:

Besterik ez dut buruan
momentu honetan
gaztea gustora dabil
beti're festetan
hola jarraituko dugu
urte luzeetan.

P. Larretxea:

Bertsolaritzan sartu
zaigu zenbait neska

X. Silveira:

Aiton zaharrei emateko
horrenbeste kezka
txapeldun egingo dira
zer nolako festa
neska horiek baino
hoberikan ez da.

GARTZELAKO LANA

Lehenbizi azken puntua eman zitzaien bertsolariei zortziko nagusian bertso bat osa zezaten:

**Kontuak kontu nekazariak
Ere jan beharko dute.**

E. Arozena:

Baserritarrek herritarrori
bizia egiten digute
langile finak oso jatorrak

badira hainbeste birtute
egun guzia lenean pasa
hiru pezetaren truke
**kontuak kontu nekazariak
ere jan beharko dute.**

B. Madariaga:

Gaur egunean agintariak
gizon okerrak ez ote
gainera gero ta okerrago
batere ez ditut maite
egiten degun guzti guztia
guri lapurtzen digute
**kontuak kontu nekazariak
ere jan beharko dute.**

Gaia: Izan dugun idortearen ondotik, orain hemen kantatzen ari zarela, bat batean urak atea hautsi frontoia hartu eta goiti heldu dela ikusi duzu.
Hiru bertso doinu eta neurri librean.

B. Elizagoien:

Eguzki fina ikusten gendun
aurtengo negu gorrian
suak ugari gar gorrietan
ikusten ziran mendian
orain frontoia urez beteta
gaude hain une larrian
ura denentzat ona da bainan
beti bere negurrian (bis).

Ura eskean ari ginan ta
bagendun hainbat enpeino
orain gehiegi egin digu ta
denok bihotzian laino
uran azpian dio doian gaude
saturikan leporaino
bainan hala're nahiago dut nik
idortean erre baino (bis)

Mendiak idor belarrak idor
ta larri nekazaria
jaunari esker euri pixka bat
orain bada eroria
nahiz ta horretxek frontoi honetan
egin digun aberia
bihotz bihotzez ongi etorri
udaberriko euria (bis).

M. Arozena:

Hainbat nahigabe Euskal Herriak
badauka bere lekuan
behin behar eta gaur aurkitzen naiz
etorritako damuan
ur ikaragarrik hortxe datoz
badet egundoko suan
hankak bustitzen hasi zaizkit ta
nik ez dakit nora jua
beste gauzikan ezin det egin

hasiko naiz errezuan (bis).

Nola liteke zergatikan zan
gaur honera hurbiltzea
eguraldiak bihotz erditik
gaur sartu digu iltzea
kanpoko trumoi eta tximista
euria eta haizea
denak hiltzea ez da komeni
hori txarra da bai zea
zaharrak gelditu umeak gora
hobe bait da gu hiltzea (bis).

Ito zorian bihotza dardar
dadukat nere barruan
ikusten dedan saminarekin
ezin kabitu larruan
denak salbatu nahi ditut baina
nik ezin ditut eruan
gauza bakar bat esan nezake
ni nagoen apuruan
agur denori eta noiz bait'e
bilduko gera zeruan (bis).

AZKEN AGURRAK

J.L. "Laka":

Zorionak garaileri
Iruñera doazineri
bi gazte hauen trebetasuna
hemen zen ageri
mila esker entzuleri
ta halaber epaileri
bertsularitza sustatzeari
gero ere segi (bis).

M. Arozena:

Bertso munduan egun politikak
izaten dira bizitzan
gaur ni hemen bai nagola lasai
lorea udaberrin gisan
aurrera jarrai beharko degu
esperantzaren baldintzan
eta nahi nuke gazte hoiekin
ahal bada laguna izan
zaituko ditut udaberriko
izotzak galdu ez ditzan (bis).

IRUÑEA GAIARREKO FINALA

1992ko Apirilaren 5

Nafarroako bertsolarien XXI. txapelketako azken saioa Gaiarre antzokian mila ikusentzuleren aintzinean ospatu zen. Igande goizez giro aparta gauzatzen joan zen gazteen pankartzaz eta bertsozaleen txaloz. Azken urteetako usadioari berrikuntza nabarmena erantsi zitzaion saio honetan.

Zortzi bertsolariak orden honetan aritu ziran: Jose Migel Argiñarena, Estitxu Arozena, Txomin Ezponda, Manolo Arozena, Xabier Silveira, Bittor Elizagoien, Ernest Alkat eta Mixel Aire "Xalbador II". Zortziak Mikel Taberna eta Patxi Larretxea gaijartzaileen aginduetara aritu ziren bazkaltzeko tenore rarte.

Epai mahaiako lana hauek egin zuten: Mixel Itzaina, Mikel Bujanda, Jose Urroz, Aingeru Epaltza, Emile Larre eta Jean Pier Etxegoin. Puntuazioaren batuketa lanetan Pablo Jose Aristorena eta Kike Diez de Ultzurrun izan ziren.

AGURRAK

J.M. Argiñarena:

Egun on eta ongi etorri
haxe da hau panorama
bertso entzulez beteta gaurkoz
Gaiarre gehientsuena
bertsoa eta zuen pozgarri
hustu nahi nuke barrena
kezkan izpirik ez darakarkit
ez kopa ta txapelana
baizikan egin nahi nukena da
zuen gustoko dan lana.

E. Arozena:

Antolatzaile batzu haserre
omen daude gazteekin
irradi eta egunkaririk
behintzat hala dut nik jakin
gaia eman ta denbora luzez
pentsatutzeari ekin
hoztu egiten dela giroa
gure ekintza horrekin
moskeatuta epai mahaikoek
emandako puntuekin
baina hala're gogor saiatu
behar dugu elkarrekin
gazteak gara pazientzia
hartu zazute gurekin.

Tx. Ezponda:

Egun on eta ongi etorri
zuer deneri lehenbizi
Gaiarre hontan baino hobeki
nun ote gintazke kausi
zuen laguntza baldin badaukat
nik hartzen dut konfientzi
zortzi langile bagatoz hemen
atzetik zazpi nagusi.

M. Arozena:

Hasarre nator saminez nago
eta ez dut nahi eseri
punturik gehien Arzallusek du
ta ez da kantura ageri
txapeldun orde Mendiburu da
hor dago baina nahiko eri
gure gurdi hau lehen baldar bazan
badauka nahiko aberi
zuen txaloak kontuak kontu
eskeintze izkiet bieri

X. Silveira:

Goazen lagunak amets betean,
Manolon txapela bila batera.
Orain badakit ze antzokian
dagoen altxorrik ederrena.
Bertso mundua irla haundi bat da
ta horrek poztan du ta nere barrua,
bihotzean badut nik amets on ederrik
ta ez da eguzki dizdiratsuagorik
goazen ba aurki dezagun
goazen, goazen, goazen, goazen, goazen.

B. Elizagoien:

Euskal Herriko hiriburura
nator egunon esanez
begiak triste bihotza ilun
ez naiz senti zorionez
Jesus Arzallus Iparraldean
muga pasatu ezinez
ta Mendiburu hemen daukagu
eskasturik osasunez
hainbat elbarri berriz ohean
guri irratiz entzunez
hainbat gudari berriz kartzelan
zigor gogorrek jasanez
hainbat gudari ihesi daude
gordetu ezin eginez
gaurko saio hau eskeni nahi dut
hoiek guzien omenez.

E. Alkat:

Orai dagoke anai arrebak
zuek denen agurtzea
ez da zilegi gaur ene ustez
tristuraren zabaltzea
bi lore gazte dauzkagu aurten
hartze dute xalotzea
hoiek digute gaur edertuko
Gaiarreko baratzea (bis).

M. Xalbador

Hoinbertze jende badirelarik
dauzkatanak aurrez aurre
egin bidea haundia zaut ta
ez dezaket egin parre
baina irrik ez badut ere
ez naiz zuentzat hasarre
eta lehengoa ere ez bait dut
estimu eskasez erre
gaur neretako bertze txapel bat
ba ote dezu Gaiarre.

ZORTZIKO NAGUSIAN HIRUNA BERTSO

E. AROZENA - J.M. ARGIÑARENA

Gaia: Zu, Estitxu, baserriko paretan, argazki batean zauden aitona zaharra zara, orain dela ehun urte hila. Zu, Jose Migel, Estitxuren ilobaren iloba zara eta diru pixka bat ateratzeko, baserria saltzea erabaki duzu. Hiruna bertso zortziko haundian Estitxu hasita.

E. Arozena:

Gure diruak mundu honetan
hainbeste garrantzi al du
langabezia diru eskasa
nola gaur zaigun ugald
baina oraindik nere argazkia
arren ez zazula galdu
baserria saldu baina argazkia
arren ez zazula saldu.

J.M. Arginarena:

Argazkirikan ezin dut gorde
nik baserria salduta
kontzientzia lasai nezake
gauzak garbi azalduta
aiton maitea zauden tokitik
ez nazazula gorrota
ez diru eta langabezian
aspalditikan nago ta.

E. Arozena:

Beraz hau ere saldu beharrak
eta zer erremedio
haserre nago nere iloba
maitea dela medio
eta gauza bat esango dizut
lasai ta oso serio
nere argazkiak dirua baino
askoz gehiago balio.

J.M. Argiñarena:

Gertaera astuna da gaur
neri gertatu zaidana
kontzientziarentzako ere
hau da dadukaten zama
baina aitona zure espirituz
eta zure oroitzapena
gaur neroni naiz aitonaentzat
argazkirikan onena.

E. Arozena:

Nere iloba maitea dugu
ederra bezain jatorra
gure bukaera hau ez dedin
izan hala're gogorra
zure aitonan borondatea
eder eta ona horra:
ganbaran dago gaztetatikan
nik gorde nuen altxorra.

J.M. Argiñarena:

Baserritxo hau ez banuke nik
nolabait ondo salduko
gaur detan egoera tristea
jasotzeik ez det lortuko
aitona ez nago ez didazunik
ekintza hau barkatuko
nahiz eta saldu zure ilobak
ez zaitu inoiz ahaztuko.

T. EZPONDA - M. AROZENA

Gaia: Zu, Ezponda, herrian barna pasiatzen zabiltzanean, orain dela bortsu urte etxetik alde egin zuen Manolo, zure semea, ikusi duzu lurrean jarrita, eskua luzaturik duela, eskean.
Hiruna bertso zortziko haundian Ezponda hasita.

Tx. Ezponda: Orain duela laubortsu bat urte
ihes egin zuen semeak
eta ordutik jakitekoak
nintuen bere berriak
nigarretan gaur gelditzen zaizkit
neronentzat bi begiak
altxa hortikan semea eta
etxeratu gaiten biak (bis).

M. Arozena: Zer ari zera kale bazterren
aitan lehenengo galdera
ez pentsa zure esanarekin
morala joan danik behera
negar malkokin egin didazu
zuk neri hemen harrera
aurren bidali etxetik eta
orain lotsatzen al zera? (bis).

Tx. Ezponda: Orain arte're nik ezin esan
ez dedala ein nigarrik
hi joan eta ama ta biak
egon gintukan bakarrik
gure semetxo umuldu eta
etxean ez zukan indarrik
lehenago ere ez huen ahal ta
urruntzearen beharrik (bis).

M. Arozena: Semea hola ikusitzea
nahiko gauza itxusia
pentsa ezazu ez zendun egin
egin zenazken guzia
ez eskola ta ez errespeto
nintzan bazterren utzia
zalantzan nago zu zer zeraden
aita edo nagusia (bis).

Tx. Ezponda: Nik uste nian bai semeari
zerbait esan behar zala
eta hi ere gaztea hintzan
pazientzian apala
bien arteko gora behera
izan bait zaigu argala
etor hadi ta bizi gaitezen
aita semeak bezala (bis).

M. Arozena: Itxura baten sendatu zaio
berak bihotzen zun gaitza
orain semea kalen eskean
horra hor azken emaitza
nere erara egin nahi dut nik
mundu hortako bizitza

zoaz etxera ni konforme naiz
alper alperrik zabilta (bis).

X SILVEIRA - B. ELIZAGOIEN

Gaia: Zuk, Silveira, Iruñeko katedrala erosi nahi duzu, bertan hipermerkatu bat paratzeko. Horretarako, Bittor, Iruñeko gotzaiarengana joan zara tratua egitera.
Hiruna bertso zortziko haundian Silveira hasita.

- X. Silveira:* Katedrala eske etorri naiz
apezpikuan aldera
egunero ni ez naiz etortzen
holako jenden artera
baina zuk niri hori saltzea
beti zure mesedera
Aita Santua egingo zaitut
katedralean trukera (bis).
- B. Elizagoien:* Lotsarik gabe zuk katedrala
egin didazu eskatu
eliz kontutan egia esan
ni egiten naiz kezkatu
ibili zaitetz txintxo txintxo
eta txintxorik portatu
gure Jainkoak egin zuenik
guk ezin degu hondatu (bis).
- X. Silveira:* Jangoikoaren kontu hoiekin
dator Bittor neregana
ez da zeharo polita ere
apezpiku honen plana
jantzi korbata eta trajea
kendu ezazu sotana
sozio erara egingo degu
supermerkau haundi bana (bis).
- B. Elizagoien:* Supermerkadu egin nahiean
zabiltz oihua dario
ta katedrala bota nahi duzu
gauza horren ondorio
nagon lekutik lagun Silveira
esaten dizut serio:
hemen fedea galdu ezkeru
diruak ez du balio (bis).
- X. Silveira:* Iruñeko apaiz zahar hau ere
ez al dago nahiko zora
katedrala eta Jangoikoa
hortxen behera eta gora
ahantzi ezazu fedetasuna
ta eskuan hartu moda
edo bestela laister Iruña
Batikano izango da (bis).
- B. Elizagoien:* Nagon lekutik ez dut onartzen

eman didazun aukera
ta hitzegiten hasi zerare
hemen elizan kaltera
harro zabiltza burua gora
harro zahar baten antzera
bainan hiltzean denak bezala
zu're apalduko zera (bis).

E. ALKHAT - M. XALBADOR

Gaia: Zu, Alkat, Iruñeko uso bat zara eta oraintxe joan zara Xalbador, Iruñeko alkatearen leihora; alkate honek erran duelako ez emateko jatekorik usoei, 40.000 direlako eta izugarritzko buruhaustea ematen dituztelako. Hiruna bertso zortziko haundian Alkat hasita.

E. Alkhat:

Alkate jauna ez zazula zuk
naizen usoa ofentsa.
orain artean ez da sartua
gaur gosetearen gaitza
gizonek eta xoriek ere
merezi dute laguntza
nik Iruñari eskaintzen bait dut
Jainkoaren esperantza (bis).

M. Xalbador:

Bainan galdezka etortzen zauzkit
etxeak eta auzoak
auzapezarentzat egun batzu
ez dira arras gozoak
deneri ere zabal nitzazke
nik pozik nere besoak
bainan jendeak lanik gabe ta
nola haz laizke usoak (bis).

E. Alkhat:

Zer dezu bada zuk hitz emaiten
boto hori galdatzean
zergatik ere zure Herria
gelditzen zaizu gosean
ene ustean ahula zera
eta indar eskasean
zure etxerat ni jingo naiz ba
katedralea saltzean (bis).

M. Xalbador:

Urrikari ditut nik usoak
gorakoa ta apala
berunek bere etxetzat hartu
nahi du naski katedrala
bizitzeko're izanen duzu
zerbait bilatzen ahala
eta nolazpait biziko zira
zuk ahal duzun bezala (bis).

E. Alkhat:

Herri gizonen modurat naski
zernahi heldu afora
herri bat hola edertzekotan
behar uso, behar lora
alkategoan higatu zaigu

naski sobera denbora
jinen zauzkizuen hauteskundetan
bota zazue kanpora (bis).

M. Xalbador:

Uso polita beti goستن
dut zure itxura leguna
eta alkate izanagatik
naiz zuretako laguna
usoer ere hola nik nola
eman nere erantzuna
jatera ez dauzut eman baina
baduzu askatasuna (bis).

ZORTZIKO TXIKIAN HIRUNA BERTSO

E. AROZENA - T. EZPONDA

Gaia: Zuek, Estitxu eta Ezponda, igogailu batean zaudete eta halako batean argia joan da eta preso gelditu zarete barrenean. Etxe berean bizi bazarete ere ezin duzue elkar ikusi, ez duzue elkar batere maite. Hiruna bertso zortziko txikian Estitxu hasita.

E. Arozena:

Nere bizilaguna
mutiko mardula
kriston malaletxea
aurpegian dula
orain aszensorea
gelditu zaigula
zihur ni izorratzeko
nahita egin dula (bis).

Tx. Ezponda:

Esan duzun gauz hori
ez dago polita
ez da ezer eginen
ni zuri jakinta
lehendik ere ez zaude
zu neska polita
orain kontentu nago
argia hil bait da (bis).

E. Arozena:

Zuretzat okerrago
bide hau hartzea
normala da zurekin
gaur haserratzea
antolatu bait duzu
holako trantzea
zaila izango duzu
pakea lortzea (bis).

Tx. Ezponda:

Pakean bizitzea
gauza naturala
orain artean beti
bizi naiz ni hala
uste al dezu nik hau
makurtu detala
kontura bi eskuak

zarpan ditutala (bis).

E. Arozena:

Aszensorea ez da
iritxiko garaiz
holako asuntoak
nola ez diren maiz
baina hala're nago
ni aurpegi alaiz
gaurtik aurrera oinez
ni igoko bait naiz (bis).

Tx. Ezponda:

Aspaldian zindudan
ni agurtzekua
beti baztertzen zindun
zuk neri burua
zoriontsu gaur ere
argi gabekua
litzione bat hartzeko
hau bada nahikua (bis).

M. AROZENA - J.M. ARGIÑARENA

Gaia: Zu, Manolo, gaur goizean zure herritik Gaiarrera etorri zarenean finalean kantatzeko, Argiñarena atezainak erran dizu ezin zinela sartu bertze jendeak bezala ordaintzen ez bazenuen.
Hiruna bertso zortziko txikian Manolo hasita.

M. Arozena:

Bertsolaritzak badu
hainbertze histori
zure errana entzunda
ezin naiz erori
kanturako badaukat
hainbat kategori
utzi zaidak pasatzen
ergel alu hori.

J.M. Argiñarena:

Amenazorik gabe
suabe suabe
hasi zaitte hizketan
ta zuretzat hobe
ordainduta sartu da
makina bat jende
ta zu ezin zera hor
sartu txartel gabe.

M. Arozena:

Orain hasia daukat
nik odola pizten
letxe txarrean nago
ia irakiten
nola jarri haute hemen
hola astakirten
txapeldunai ez zaio
holakoik egiten.

J.M. Argiñarena:

Ez zaitezela bide
eskasera erori

ez det sinistatutzen
esan dezun hori
txapelduna zerala
ta hainbeste histori
nundikan daukazu gaur
hainbat kategori.

M. Arozena:

Kategoria daukat
nik nere barruan
bainan haserratu nauk
hoi entzundakuan
mesedez bukatzeko
hemendikan juan
kanporakon kopakin
jo gabe buruan.

J.M. Argiñarena:

Jar zaitea patxadan
har zazu arnasa
biok berotu eta
holako jolasa
zerbait izan zindezke
bertsolari gisa
baina gizon moduan
pertsona eskasa.

B. ELIZAGOIEN - E. ALKHAT

Gaia: Zu, Bittor, garai batean Alkhaten irakaslea izan zinen. Gaur, ordea, Alkhat zure semearen maixua da. Zure semeak Alkhatek erakusten dion gaien esamina laugarren aldiz huts egin eta gero Alkhatekin mintzatzera joan zara. Hiruna bertso zortziko txikian Bittor hasita.

B. Elizagoien:

Nere semea dabil
nahikoa itsusi
hargatik beharko det
nik hizketan hasi
nahiz ta lehenago nizun
asko irakatsi
irakasle bezela
ez dezu ikasi (bis).

E. Alkhat:

Zu maixu ona zinen
maixu berezia
zartakoak urririk
merke erasia
zure semeak aldiz
ba dauka grazia
hari erakasten dut
zuri ikasia (bis).

B. Elizagoien:

Orain bota didazu
arrazoi trebea
bainan ixilik egon
zurretat hobea
lehen nahiz ta ikasi zuk
hor kalidatea
burua bauzu bainan
mamirik gabea (bis).

E. Alkhat:

Nere buru ttikiak
mami haundia du
lehen ikasi gauzik
ez dut inoiz galdu
zerbaiten erraiterat
aita nahiz zu heldu
ni pakean utzi ta
semea lagundu (bis).

B. Elizagoien:

Semeai laguntzarik
ez diot ukatu
baina zurekin ia
egin naiz nazkatu
orain beste gauza bat
egin dut pentsatu
semea beharko dut
eskolaz aldatu (bis).

E. Alkhat:

Aldatzea on dela
ez dago segurra
ondo ikas lezake
hark nere apurra
bainan etxeari du
egin behar agurra
txarren laguntza bait du
aitaren beldurra (bis).

M. XALBADOR – X. SILVEIRA

Gaia: Zuk, Xalbador, ez duzu lanik eta egunkarian iragarki hau irakurri duzu: "pertsone bat behar da haurra zaintzeko".
Etxe horretara joan zara eta Silveirak ideki dizu atea eta -ni naiz haurra- erran dizu.
Hiruna bertso zortziko txikian Xalbador hasita.

M. Xalbador:

Langabeziak bait du
egoera txarra
zertara heldu nintzan
etxe huntat horra
haur bat badela hemen
nik zaindu beharra
badakizia zein den
zuk hemengo haurra? (bis).

X. Silveira:

Xalbadorrek omen du
ni zaindu gura
baina ez dauka honek
nola halako piura
ni berriz painalekin
txanoa burura
ez al didazu hartzen
haur baten itxura? (bis).

M. Xalbador:

Sartu orduko behar
nuen zein zen jakin
bainan segurtatzeko

galdea dut egin
haur bat behintzat badela
hartzen dut atsegin
haur galanta zera zu
kasketa horrekin (bis).

X. Silveira:

Burua altu ta harro
heldu da honera
ume txiki potxolo
honetxen etxera
baina begiratuaz
nere eskuinera
berak zainduko nau ni
edo ta nik bera? (bis).

M. Xalbador:

Haurra dela ta hunek
badaki bertsotan
holakorik ez nuen
ikusi auzotan
pisuegi da ta nik
nola atxik altzotan
kasketa hau ken beza
gaur nik zaintzekotan (bis).

X. Silveira:

Eta ergelkeritan
ari da oraindik
nondik heldu ote da
tipo hau holarik
eta nor ez da harritzen
hori ikusirik
nahigo dut geratu
etxean bakarrik (bis).

BAKARKAKO LANA

PUNTUA ETA LAU OINAK EMANDA

M. Taberna:

Udaberri honetan
bihotzak zer dio?

J.M. Argiñarena:

San Josak ezkeroztikan
daukat nik serio
ametsak egiteak
ez digu balio
negurikan ez zaigu
joan oraindio.

Sarea, gordea, nerea eta ordea

J.M. Argiñarena:

Atera nahi dut barrun
dagona gordea
ahal balitz pasatu nahi
det gaurko sarea
baina zaila uste dut
egiten nerea

maisu tartean hemen
bait nago ordea.

M. Taberna:

Batzuek lan sobera
bertzeak lan gabe

E. Arozena:

Eta pobrezi baten
hor bizi dirade
lan gabe dabiltzanak
daude hutsan pare
hoiek nola diraden
gizarten mirabe.

Itsusia, bizia, auzia eta guzia

E. Arozena:

Bertsoen inguruan
neronen bizia
txapelketa kontua
nahiko itxusia
urduritasun baten
betetzen auzia
paper ona egitea
nahi dudan guzia (bis).

M. Taberna:

Hizkuntza hauxe dugu
gure lokarria

Tx. Ezponda:

Hau dago gurea ta
hau dago herria
gure artean dago
hain zoragarria
hizkuntza hunek nau ni
hunat ekarria.

Dago, nahiago, soldado eta akabo

Tx. Ezponda:

Xapelketako lana
oso zaila dago
kanpoan aske banintz
bait nuke nahiago
hemen nahiz epaileak
dien hoién soldado
gaizki egiten badet
nerea akabo.

M. Taberna:

Iruña, Donazarre
Luzaide, Sunbilla

M. Arozena:

Txapelketan ortzadarra
buelbaka dabila
gazteak irtetzen eta
ez nago ixila
bertsolaitzan onerako

hau izan dadila.

Utzi, gutxi, zortzi eta irrintzi

M. Arozena:

Aspaldin Nafarroan
bertsolari gutxi
nahiz bi berri gaur hemen (bis)
badirade zortzi
etorkizunan aurren
eiten dut irrintzi
nere laguntzik gabe (bis)
hoiek ezin utzi.

M. Taberna:

Gazteak heldu dira
sendo eta finak

X. Silveira:

Manolok eta Bittorrek
nola hala eginak
zaharrak eta gazteak
ez gera berdinak
gazteak izango gera
bertsolaik haundinak.

Gogor, jator nator eta inor

X. Silveira:

Frantsez ta Españolek
guri emanik gogor
guzti hori salatzera
zuengana nator
borrokatu gaitezen
gu guztiak jator
zapaltzaile horiek
ez bait dira inor (bis).

M. Taberna:

Txapelketa ondotik
segitu kantari

B. Elizagoien:

Zerbait beharra bada
ez al da nabari
ez diot ekenduko
txapelketa hari
baina aurrera ere
jarraitu lanari.

Topa, tropa, Europa eta opa

B. Elizagoien:

Nahiz ta gudari batzu
etsai hoiek topa
oraindik borrokako
badaukagu tropa
Euskal Herria bakarrik
hartuz Europa
askatasuna hemen
behar dugu opa (bis).

M. Taberna:

Ile batzuk erori
zuritu besteak

E. Alkhat:

Negarra ematen dit
horren ikusteak
bainan atzetik daude
lagunak maiteak
hori da seinale bat
ez gara gazteak.

Usaia, lasaia, etsaia eta garaia

E. Alkhat:

Zapalkuntza jasaiten
badugu usaia
euskalduna gaur egun
ez dago lasaia
espanto ta orroaz
entzuten etsaia
pakearen sortzeko
orai da garaia.

M. Taberna:

Bertso hauekin egin
genezake dantza

M. Xalbador:

Aspaldi hasi giren ta
bagoaz gorantza
gazte hauek dute bertso
lari onen antza
hauek ikusi eta nork
ez har esperantza.

Iduria, zauria, euria eta ixuria

M. Xalbador:

Artapalo izan zen
gaur zortzi euria
zerbait zerbait bazuen
berak ixuria
bere galtzeaz badut
nik nere zauria
noiz izanen da libro
bere iduria.

KARTZELAKO GAIA

1. Azken puntua emanda bertsoa osatu zortziko haundian.

**Mende honetan ez da gertatu
hurrengoan bai agian.**

2. Hiru bertso neuni eta doinu librean kantatzeko gaia:

"Afrikatik hona etorri zara lan egitera, baina poliziak harrapatu zaitu legez kanpo zaudelako. Orain berriz ere zure herrira eramanen zaituen hegazkin edo abioiaren esperoan zaude."

J.M. Argiñarena:

Hainbeste zahar ta hainbeste gazte
joan daneko aspaldian
murgildurikan herri honek gaur
duen arazo haundian
bainan sinistu bagoztela
askatasunen bidian
**mende honetan ez da gertatu
hurrengoan bai agian.**

J.M. Argiñarena:

Hau egoera eskasa eta
hau egoera iluna
pertsonek ez du bere bihotza
behar bezain biguna
Afrikatikan lanaren bila
etorria nintzan hona
beltza naizelako ni kolorez
ez ote naiz pertsona
ta arazo hau ez da nerea
baizikan gaur askona (bis).

Kolorez beltza naizelako ni
nauzue hemen baztertu
nere doaiak baditut eta
ez al nindeken uztartu
gizarte hontan alkartasuna
behar genduke berotu
beltza naizelakoz bakarrik nik
ezin nezake gerate
aman semeak gera gu ere.
zertan horrela jipoitu (bis).

Afrikatikan etorri nintzan
han ere nik bait nun ezin
lana eginda hemen bizitza
egin askoz behar dan grazin
bainan ez gaituzte hemen hartu
behar gendun konbenentzin
harunzkaldera berriz jotean
esangot lehelengo irrintzin
oraindik ere demokrazirik
ez daukatela Espainin (bis).

E. Arozena:

Orain artean gu lasai gaude
ta aurpegia irrian
baina diote egoera hau
dela denbora urrian
agian dena bukatuko da
munduan eta bizian
**mende honetan ez da gertatu
hurrengoan bai agian.**

E. Arozena:

Mundu pobretik etorria naiz
ta hasieratik kexa
nere ahaleginek etorkizunan

ondorioa izan beza
nik ez dut lortu estatu hontan
pentsatzen nuen babes
nik uste nuen mundu honetan
bizia zela erreza (bis).

Bizi honeri eman nahi nion
enbido edo hordago
hegazkinan zai nago hementxe
urduri ta tristeago
baina nere estatu haretan
bizi dugu akabo
zertarako da eskubidea
biderikan ez badago (bis).

Alde batetikan besteraino
haxe da bizi zoroa
urte luzetan hemen geratu
hori zen nere asmoa
baina hemen ere bizi haxe
nola ez den oparoa
seme alabak besarkatzeko
orain hasi zait gogoa (bis).

Tx. Ezponda:

Sentimenduak eman ditugu
aspalditik agerian
askatasuna nahi ginduke
izandu Euskal Herrian
batzuek aske izanagatik
beste batzuk itzalpian
**mende honetan ez da gertatu
hurrengoan bai agian.**

Tx. Ezponda:

Hegazkin hori gaur ez dadila
pausatu nere aurrean
lehenago ere gosea zegon
ni sortu nintzan lurrean
eta Frantzira etorri nintzan
ari beharrez lanean
hemen ere gaur gizona dago
nahiko nahigabe
hau ere behar nun hemen ikusi
hogoigarren gizartean (bis).

Gure lurretik airatu ginden
bizi ginenak tristerik
honeratu ta ez nuen uste
gauza hunen ikusterik
lanean ari nahi duenaintzat
ez dela eskubiderik
ez nagoela bertakoa ta
ez dut izaten paperik
ahal ta ez nuen ezer galdetzen

lan egitea besterik (bis).

Hemen zai nago hegazkin hori
nere aurreratu arte
handik honuntza etortzean hoi
itxaropenez nun bete
baina horra nun bialtzen nauten
lur huntatikan aparte
gisa hortako lege zikinak
inolaz ezin ttut maite
lehen hegazkina neuk ordaindu nun
orain hauk ordaintzen naute (bis).

M. Arozena:

Kutsaduraren arazo asko
itsaso eta mendian
gure zikinen ondorena da
hori lehen bagenekian
ozono kapa zulatu da ta
denak lurpera beharrian
**mende honetan ez da gertatu
hurrengoan bai agian.**

M. Arozena:

Leku pobrean sortua naiz ni
egin behar dut aitortza
erreka ondoan zikinkeritan
bazan etsaiaren hotsa
galdu nituan nortasuna ta
nahastu zitzaidan ahotsa
estranjerira morrontza (bis)
han utzi nitun aita ta ama
senide eta bihotza
ez nuen uste herritik kanpo
zenikan honen zorrotza (bis).

Igaro nuen Estretxoa ta
nenbilen ni nahiko alai
pentsatzen nuan jende jatorra
nunbait bilatuko dut zai
bainan azkenen zer izanen da
horra hamar mila etsai
txarra det bihotz ta usai (bis)
zer egingo det orain banoa
nahiz ta hemen utzik sustrai
azken batean ogi pixka bat
besterikan ez nuan nahi (bis).

Negarrez nago eskailleratan
itzali da nere printza
berriro lehengo leku txarreko
bide gaiztoan gabiltza
hemendik orain Euskal Herriai
nahi diot egin eskeintza
ez zera jende murrirtza (bis)

zure borrokan egon litake
askatasunaren giltza
hil artean nik ez dut ahaztuko
abertzaleon bizitza (bis).

X. Silveira:

Euskal Herria jarri nahi dugu
independenten parian
bainan momentuz ez dugu eta
gogor saiatu gaitian
eman ez digute eman nahi ta
oraindik dago aidian
**mende honetan ez da gertatu
hurrengoan bai agian.**

X. Silveira:

Mila bederatzirehun eta
laroegi ta hamabiko
Español gobernuan legeak
hor jarraitzen dute tinko
berriro ere Afrikaruntza
joan nahiean betiko
baina nola hala itzuliko naiz
sekula ez dut etsiko.

Itsasuntzian pixka bat eta
igerian barra barra
ozeanoa pasatzerako
joan da nere indarra
paisa edo ta izan nahi nuen
baina hau da zoritxarra
dirurik ez dagoen lekura
berriz itzuli beharra.

Herri hontara etorri nintzan
egin nahi hainbat azaina
ilegal eran nago badakit
ezin zaitzuet engaina
txoria gari tartean gosez
gauza tristea da baina
ez da izango berriro haruntz
joan behar izatean haina.

B. Elizagoien:

Zoritxarrea bizi gerade
Frantzi Españan menpian
zoritxarrea Euskal Herria
zapaldirikan azpian
bainan hala're askatasuna
aurrera doa bidian
**mende honetan ez da gertatu
hurrengoan bai agian.**

B. Elizagoien:

Alde batetik gosea eta
bertze aldetikan hotza
lanaren bidez lortu nahi nuen

mundu honetako poza
berriz bialdu nahi naute harat
hauxe da une zorrotza
zoritxarrean eraman behar
etsai gaiztoen morrontza
nahiz ta larrua beltza daukadan
nik ere badut bihotza (bis).

Afrikan gosez eta miseriz
nola ginaden gu bizi
hargatik honuntz etorri naiz ta
hemen lana bila hasi
orain atzetik hainbertze ertzain
bertze hainbertze polizi
Afrikaldeko gisan hemen'e
ez dago nahiko justizi
lanaren bila heldu zen batek
hori al zuen merezi? (bis).

Begiak dauzkat negar malkotan
eta tristerik barrena
erran nezake iritsi dela
gaur munduaren azkena
berriz banoa basamortura
hori senti dedan pena
hemen dagoen justizia da
hori gauzarik txarrena
gure Jainkoak emango al dit
hemen eman ez dutena (bis).

E. Alkhat:

Hoinbertze jende ta herrialde
beti negarra begian
zapalkuntzaren meneko daude
eta hori aspaldian
muga guziak hautsi ditezen
oihuz nago errabian
**mende honetan ez da gertatu
hurrengoan bai agian.**

E. Alkhat:

Miseria zen ene herrian
hori zer ezin bertzea
nik ere zerbait jan nahi eta
aldamenean gosea
asko gusta zait nere herritik
zuen herrirat heltzea
zailago berriz nigarrekilan
harat berriz itzultzea
holako pekatua ote da
ogiarene eskatzea? (bis).

Neure herriko poliza ere
nuela nik gorrotatzen
mundu guzian berdinak dira

hori zait bai iduritzen
nere paperak ta ageriak
nunbeit dituzte gordetzen
eta gainera beltza naizenez
tristeki naute bazterten
noizko egunak elgarrekilan
pakean bizi gaitezen (bis)

Itsaso eta menditan gaindi
bidaia nuen egina
nere herria hola uzteko
banuen bai bihotz mina
esperantza zen zuen herria
bilatzeko atsegina
etorri eta itzuli behar
gelditzea zaut ezina
puska nezazke polizia ta
puskanio hegazkina (bis).

M. Xalbador:

Gaizkia ongi bihurtu nahiz
hemen gabiltz errabian
hainbertze lan guk egiten dugu
hortako Euskal Herrian
hemen gabiltza denentzat lana
ta askatasuna nahian
**mende honetan ez da gertatu
hurrengoan bai agian.**

M. Xalbador:

Bizi hunetan zenbait bihotz min
enetzat bazen egina
Afrikan hasi zitzaizkitan ta
segitzen zaizkit aintzina
han ez zagola eta lanera
hunarar nintzen ni jina
eta berriro harat joateko
heldu dela hegazkina
hobe ginuke nahi dugun leku
hartan librean bagina (bis).

Gaizki haundirik egin dutala
ez dautazue erranen
ebatsi nahiz ez nintzan jina
hemen xuhur diren lanen
baina lanikan nunbait enetzat
ez nuen ez atzemanen
behintzat atzeman gabe ni naute
Afrikarat eremanen
ikusten dut askatasunik ez
dagola ez han ez hemen (bis).

Hemen bezala jin nintzanean
Afrikan ere zerbait zen
han miseria izan dugula
hemen erranen dut ozen
zuriek beltzer begi ilunez

digute gaur begiratzen
baina gizonak ari direnak
mundu hunen gobernatzen
berdin bihotzik gabeak dira
bai zurien ta bai beltzen (bis).

SARI BANAKETA

Azkenean epaimahaikideen deliberoa Mikel Tabernak azaldu zuen orden honetan:

"Bertso Onenaren" saria Bittor Elizagoien arraioztarrantzat izan zen eta Iruñeko Udalaren kopa eskuratu zuen.

Estitxu Arozenak 479'5 puntu eta Emile Larrek kopa eta 25.000 peztako diru saria eman zizkion.

Jose Migel Argiñarena 494 puntu eta Mikel Bujandak kopa eta 25.000 peztako diru saria eman zizkion.

Txomin Ezpondak 494'5 puntu eta Jose Urrozen eskutik jaso zituen kopa eta 25.000 pezeta.

Xabier Silveirak 500'5 puntu eta Nafarroako Kutzaren izenean Tasio Agerrek eman zizkion kopa eta 25.000 pezeta.

Ernest Alkat 512 puntu eta Iruñeko Aurrezki Kutzaren izenean Jose Antonio Solanoren eskutik kopa eta 25.000 pezeta jaso zituen.

Mixel Aire "Xalbador II" 512'5 puntu eta Lankide Aurrezki Kutzaren izenean Iñaki Urtasunek kopa eta 25.000 pezeta eman zizkion.

Bittor Elizagoien txapeldunorde 522'5 punturekin. Euskal Herriko Bertsolarien elkartearen izenean Imanol Lazkano Lehendakariak kopa eta 100.000 pezeta eman zizkion.

Manolo Arozena txapeldun 531 punturekin. Nafarroako Bertsolarien Lagunak elkartearen izenean Mariano Izetak kopa eta 125.000 pezeta eman zizkion.

AZKEN AGURRAK

J.M. Argiñarena:

Zorionak Manolo
hiri lehendabizi
Bittor gutxiorikan
hik ez dek merezi
pozik naiz nahiz saririk
gaur ez nik iritxi
patxara lortu det ta
hori ez da gutxi
zueri mila esker
ta goiari eutsi (bis).

E. Arozena:

Lehenengo aldia izateko ere
ez da izan hain ahula
nahiz hasieran ondo joa
nerbioaren brujula
baina pasa dena ez al da izan
kasualidade mardula

txapela eta azken puestua
etxeratu ditugula (bis).

Tx. Ezponda:

Ez da goizegi legortu dira
gure gaurko izerdiak
bakotxak hemen eskutatu ttu
hartze zituen sariak
anai arrebak eskertzen ditut
zuen txalo ugariak
ikusi arte eta on egin
daitzutela bazkariak.

X. Silveira:

Egin dudana peñari esker
pozik egon zintezkete
bainon gure idolo behar lukenak
exiliatua daukate
hemen txapela ez zun inork behar
Jesus Arzallusek beste
barkatu Jesus zure papera
ez badut hain ondo bete (bis).

E. Alkhat:

Lehen postu lortua zuen
jokatzeko finalean
etorriko da erran bezala
muga kentzen dugunean
agurrak eta esker beroak
orain bien izenean
segi dezagun bertsolaritza
bihotzaren erranean
elgarrekilan aurrera beti
Nafarrarentzat lanean (bis).

M. Xalbador:

Ahal bezala eman ditugu
zuentzat hoinbertze bertsu
nik ere pena ez zirelako
hemen gure lagun batzu
poz bat badaukat bertsolaritza
gaur ez bait daukagu itsu
segi aurrera gazte maiteak
entzunez zenbait abisu
eta guztiek kanta dezagun
Xabier eta Estitxu.

B. Elizagoien:

Agur bero bat entzule maite
ta agur Gaiarre dena
nerbio danak bukatu zaizkit
eta lasaitu barrena
txapeldun orde egin naute ni
ta txapeldun Arozena
egia esan pozetan nago
ez dut sentituko pena
txapelarekin ikustean gaur
nere lagunik onena (bis).

M. Arozena:

Gaur bezin egun politik ez dut
bizitzan izan askotan
nahiz ta lehen ere une batzuak
baditut nere gogotan
bainan ez nago egindakoa
ni bertan utzi asmotan
bi gazte berri hor daudela ta
ezin gera geldi lotan
landarek zuhaitz egin artean
jarrai dezagun bertsotan (bis).

Imanol Lazkanok Euskalerriko Bertsolarien elkartearen izenean Bittor Elizagoieni saria eman eta gero bertso hau bota zuen:

Euskera eta bertsoa dira
betiko buru haustek
bainan oraingoz Nafar aldetik
ez dira kontu tristeak
zaharrak ahultzen hasi baino lehen
heldu dirade gazteak
poztutzen gaitu Naparru zaharra
horren harro ikusteak.